

Göteborgs Stad
Norra Hisingen

Backa i Fokus - årsrapport 2014

SDN Norra Hisingen

Innehåll

1 Sammanfattning	3
2 Bakgrund och förutsättningar	5
2.1 Med uppdrag att sätta Backa i fokus.....	5
2.2 Organisation.....	6
3 Vision, mål och strategier	7
3.1 Stadsdelsnämndens vision	7
3.2 Projektets mål	7
3.3 Strategier för socialt hållbar utveckling.....	7
4 Arbetssätt för lärande och utveckling	9
4.1 Forskningsanknytning	9
4.2 Gemensamt lärande och utveckling av kunskap för en socialt hållbar utveckling	11
4.3 Vägledande helhet för socialt hållbar utveckling	13
5 Resultat och effekter för en socialt hållbar utveckling	15
5.1 Projektets gemensamma processer	15
5.2 Projektets aktiviteter	20
6 Slutsatser - utveckling för en tryggare, livfullare och attraktivare stadsdel	25

1 Sammanfattning

”För ett socialt hållbart Norra Hisingen - med Backa i Fokus” kallas arbetet med de aktiviteter som ska förstärka det långsiktiga arbetet i stadsdelsförvaltningen med att förverkliga stadsdelsnämndens vision om hållbar utveckling i stadsdelen Norra Hisingen. Stadsdelsnämnden beslutade hösten 2011 att starta projekt Backa i Fokus. Från 2015 kommer arbetet övergå i ordinarie arbete och handla om hur en socialt hållbar utveckling kan stödjas för hela stadsdelen med utgångspunkt i de erfarenheter, lärdomar, strategier och forskningsperspektiv som använts under den treåriga projektiden.

Projektet tillkom efter ett antal år av förändrad social situation i Backa där levnadsvillkor och de boendes upplevelse av trygghet, trivsel och tillit hade försämrats. Inom stadsdelen ser vi ökande skillnader i inkomstnivåer mellan olika grupper i befolkningen. Den segregation som präglar Göteborg är även synlig inom stadsdelen Norra Hisingen. Bostadsområde, klass, kön och bakgrund har betydelse för barns uppväxtvillkor och förutsättningar för hur livet senare kommer utvecklas med avseende på hälsa, utbildning och inkomster.

Backa i Fokus projektmål har varit att verka för att skapa en trygg, livfull och attraktiv stadsdel. Och ett uppdrag har varit att bidra till ökad kunskap i stadsdelsförvaltningen om orsaker till social oro och vilka arbetssätt som bidrar till socialt hållbar utveckling. Detta har skett bland annat genom kunskapsseminarier och internt erfarenhetsutbyte. Tidigt i projektet blev inriktningen att utgå från bakomliggande orsaker till social oro och att se arbetet som långsiktigt för att kunna lära mer om hur stadsdelen kan arbeta för att påverka bakomliggande orsaker. Inriktningen kan sammanfattas som att projektet har arbetat för att utjämna skillnader i levnadsvillkor och att öka invånarnas delaktighet.

Projektets strategier, forskningsperspektiv och det gemensamma lärandet som skett i projektgruppen, vid kunskapsseminarier och andra möten inom projektet har under 2014 utvecklats till en vägledande helhet. Den vägledande helheten är således en gemensam kunskapsgrund och utgångspunkt som ska kunna bidra till förändrad inriktning i förvaltningens arbete i stadsdelen för en mer socialt hållbar utveckling. Så att det vi gör, görs på ett annat sätt än det vi brukar.

Här sammanfattas några av det gångna årets resultat i de gemensamma processerna. I rapporten finns också redovisning av ett urval av de aktiviteter som ingår i projektet för att bidra till hållbar utveckling.

- Trygghetsarbetet har fokus på hur tryggheten kan främjas genom ökad tillit mellan människor och mellan myndigheter och invånare. Här spelar Selma Center en central roll genom de dagliga möten och dialoger som pågår med invånarna liksom att vara navet i mer organiserat arbete och större dialogprocesser.
- Ansökan om medel ur social utvecklingsfonden resulterade i att stadsdelsnämnden beviljades medel under två år för att bygga upp Mötesplats Backa, inrätta tjänster som brobyggare/områdesvärdar, att förstärka arbetslivscentrum med fokus på unga i åldern 20+, fortsatt folkhögskolesatsning och följeforskning i det arbete som görs med Backa i Fokus.
- Norra Hisingen har tillsammans med tre andra stadsdelar i norra Göteborg och fyra kommuner längs Göta Älv ansökt om EU-medel för att kunna arbeta med Lokalt Ledd Utveckling genom Leadermetoden, vilken bygger på ett

underifrånperspektiv där lokala krafter och aktörer, verksamma ute i området, tar vara på den utvecklingspotential som finns lokalt. Det handlar bland annat om att minska segregation genom utveckling i samarbete mellan land och stad. I Norra Hisingen ingår området Hökälla samt Brunnsbo, Norumshöjd och Backa Röd i ansökan.

- För att öka delaktighet och medskapande behövs kunskap om och träning i dialogprocesser och medskapande ledarskap. Utveckling inom detta har tagit fart under det senaste året och bidragit till breddat engagemang, att fler erfarenheter tas till vara och fördjupade samtal i uppföljnings- och utvecklingsarbete. Utvecklingen med mer medskapande arbetssätt behöver fortsätta och användas strategiskt och medvetet i såväl förvaltningen internt som i möten med invånare.

2 Bakgrund och förutsättningar

2.1 Med uppdrag att sätta Backa i fokus

”För ett socialt hållbart Norra Hisingen - med Backa i Fokus” kallas arbetet med de aktiviteter som ska förstärka det långsiktiga arbetet i stadsdelsförvaltningen med att förverkliga stadsdelsnämndens vision om hållbar utveckling i stadsdelen Norra Hisingen. Stadsdelsnämnden beslutade hösten 2011 att starta projekt Backa i Fokus. Projekttiden sattes till två år, 2012-2013. Under 2013 tog stadsdelsnämnden ställning för en fortsättning av arbetet och att det ska genomsyras av uthållighet och långsiktighet. 2014 är sista året som arbetet för ett socialt hållbart Norra Hisingen drivs i form av projekt och med Backa i Fokus.

Från 2015 kommer arbetet övergå i ordinarie arbete och handla om hur en socialt hållbar utveckling kan stödjas för hela stadsdelen med utgångspunkt i de erfarenheter, lärdomar, strategier och forskningsperspektiv som använts under den treåriga projekttiden. Stadsdelens fortsatta arbete med socialt hållbar utveckling ska också ses som en del i stadens gemensamma arbete med att utjämna skillnader i hälsa och livsvillkor. Denna rapport är därmed också att betrakta som en slutrapport för projektet ”För ett socialt hållbart Norra Hisingen - med Backa i Fokus”, då rapportering av erfarenheter och lärdomar för en socialt hållbar utveckling i Norra Hisingen kommer ske på annat sätt framöver.

Målet för projektets aktiviteter har varit att bidra till att skapa en trygg, livfull och attraktiv stadsdel. Med Backa avses i detta fall de tre primärområden som ligger längs Litteraturgatan: Brunnsbo, Backa och Skälltorp. Projektet tillkom efter ett antal år av förändrad social situation i Backa där levnadsvillkor och de boendes upplevelse av trygghet, trivsel och tillit hade försämrats. Vid jämförelser med helheten i stadsdelen Norra Hisingen skiljer sig Backa i flera avseenden. Inom stadsdelen ser vi ökande skillnader i inkomstnivåer mellan olika grupper i befolkningen. Kvinnor som grupp har lägre inkomst och inkomstutveckling jämfört med gruppen män i alla de områden som följs i projektet. I områdena i Backa, Brunnsbo och Skälltorp är inkomst och inkomstutveckling för såväl män som kvinnor lägre än i området Skogome. Plats, klass och kön samverkar och skapar stora skillnader mellan barns uppväxtvillkor i olika delar av stadsdelen. Trygga uppväxtvillkor för barnen är grundläggande för en trygg och livfull stadsdel. I primärområdet Backa växer omkring 24% av barnen upp i hushåll som präglas av relativ fattigdom (disponibel inkomst under 60% av medianen i Göteborg) medan detsamma enbart gäller 4% av barnen i Skogome. Alla primärområden längs Litteraturgatan ligger över nivån för staden som helhet, vilket inte var fallet när projektet började följa utvecklingen. Då låg enbart primärområde Backa över Göteborg som helhet. Nivån för Göteborg som helhet var 19 % och för Norra Hisingen som helhet 12 % . Detta enligt siffror från 2012.

Även när det gäller känslan av trygghet skiljer Backas tre primärområden sig från stadsdelen i övrigt och än mer från snittet i Göteborg. På ett index där 100 är högsta värdet är indexet för Backa, Skälltorp och Brunnsbo mellan 40 och 44 (siffror från 2012), medan det i Norra Hisingen som helhet är 52 och i Göteborg 57. Vi vet också från andra undersökningar (Hälsa på Lika Villkor) att kvinnor upplever betydligt större otrygghet i utemiljö än män. Likaså att unga och äldre känner sig mer otrygga än vuxna i "mellanåldern". Den mellanmänniska tilliten är minskande i Backa och negativt avvikande om man jämför med staden och riket som helhet. Forskning visar på samband mellan tillit till människor i allmänhet och trygghet i utemiljö på befolkade platser på dagtid (Sandstig).

Levnadsvillkoren i stadsdelen, med fokus på de tre primärområdena längs

Litteraturgatan: Brunnsbo, Backa och Skälltorp, har följts under projektets tre år. En samlad redovisning återfinns i bilaga 2 till Backa i Fokus halvårsuppföljning 2014.

Den segregation som präglar Göteborg är även synlig inom stadsdelen Norra Hisingen. Bostadsområde, klass, kön och bakgrund har betydelse för barns uppväxtvillkor och förutsättningar för hur livet senare kommer utvecklas med avseende på hälsa, utbildning och inkomster.

2.2 Organisation

Huvuduppgiften för den övergripande projektorganisationen har varit att samordna och stödja förvaltningens aktiviteter för hållbar utveckling så att dessa bidrar till projektets mål om en trygg, livfull och attraktiv stadsdel. Projektet utgjordes under 2014 av 27 aktiviteter inom arbetsmarknad, fritid, kultur, utbildning, trygghet, folkhälsa, stadsutveckling och fysisk miljö. Ansvar för verksamhet, resultat och utveckling i respektive aktivitet ligger inom ordinarie organisation. Sammanfattade resultat av aktiviteterna redovisas i kapitel sex i denna rapport. För utförlig redovisning av varje aktivitet hänvisas till halvårsrapport 2014, bilaga 1.

Projektet har också haft i uppgift att bidra till ökad kunskap i stadsdelsförvaltningen om orsaker till social oro och vilka arbetssätt som bidrar till socialt hållbar utveckling. Detta har skett bland annat genom kunskapsseminarier och internt erfarenhetsutbyte.

Projektet har letts av en projektledare som arbetat på uppdrag av styrgruppen vilken har utgjorts av förvaltningsledningen. Styrgruppen har haft rollen att fatta inriktningsbeslut och ansvara för projektets förutsättningar. En operativ ledningsgrupp har haft som uppgift att ta särskilt ansvar för genomförande och spridning av projektets erfarenheter och lärande för socialt hållbar utveckling i stadsdelen. Projektgruppen har utgjorts av en eller flera ansvariga för varje aktivitet. De ansvariga har varit chefer på alla nivåer och utvecklingsledare. En stab med en kommunikatör och en utvecklingsledare har tillsammans med projektledaren arbetat med den löpande planeringen och uppföljningen.

3 Vision, mål och strategier

3.1 Stadsdelsnämndens vision

Stadsdelsnämndens vision för Norra Hisingen har varit utgångspunkten för projekt Backa i Fokus långsiktiga arbete vilket även kommer gälla i det fortsatta arbetet för ett socialt hållbart Norra Hisingen.

Visionens inriktning är att Norra Hisingen ska utvecklas till en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar stadsdel. Stadsdelen ska präglas av framtidstro, jämställdhet, jämlikhet och smart hushållning av resurser med hänsyn till miljö och klimat.

Vidare säger visionen att barnens välfärd ska stå i centrum och uppdraget är att skapa jämlika uppväxtvillkor för barn. Våld och kriminalitet hör inte hemma i Norra Hisingen. I stadsdelen ska vi för att uppnå detta samverka med det civila samhället och värna ett förebyggande perspektiv.

Visionen omfattar hela stadsdelen Norra Hisingen. Projektet har under de tre åren sedan arbetet startade haft Backa i fokus eftersom förutsättningar, levnadsvillkor och utveckling där skiljer sig från stadsdelen Norra Hisingen i sin helhet. Projektet har också syftat till att bidra till hela stadsdelens utveckling med den inriktning som stadsdelsnämndens vision anger.

3.2 Projektets mål

Backa i Fokus projektmål har varit att verka för att skapa en trygg, livfull och attraktiv stadsdel.

Med **trygg** menas i projektet att det finns och utvecklas tillit mellan människor i stadsdelen, att det finns en tilltro till samhället och att människor ser sig som en del av samhället. Med trygg stadsdel menas också att stadsdelen är en välfungerande del av staden där människor trivs och utvecklas socialt, kulturellt och ekonomiskt.

Med **livfull** stadsdel menas att det finns en känsla av samhörighet, öppenhet och tilltro till andra, till det nya och okända. Att människor vill och kan och har hopp och framtidstro. Med livfull menas också att människors fulla kompetens används, att barnen har trygga och goda uppväxtvillkor och att demokratibygget är ständigt pågående.

Med en **attraktiv** stadsdel menas att det är en stadsdel där människor vill bo och där de vill att deras barn ska växa upp och gå i förskolan och skolan. Det är god ekonomisk tillväxt genom att det finns en öppenhet och tilltro till det nya. I stadsdelen finns det goda livet, småstaden i storstaden. I stadsdelens bostadsområden är alla välkomna och ingen motas bort, särskilt inte ungdomar. Människor köar för att flytta in i stadsdelens bostadsområden.

3.3 Strategier för socialt hållbar utveckling

För att skapa en riktning i projektet som leder mot målen om en trygg, livfull och attraktiv stadsdel, utarbetades vid projektstarten fyra strategier. Strategierna kan ses som ”påbudsskyltar”, en sorts riktningsvisare, som uppmanar till arbetssätt som ska leda mot målen och den hållbara stadsdel som stadsdelsnämnden skriver om i sin vision. Strategierna tar sin utgångspunkt i bakomliggande orsaker till social oro och upplevd otrygghet.

Genom att integrera strategierna i stadsdelsförvaltningens ledning och utförande finns möjligheter att långsiktigt vända den sociala utvecklingen i stadsdelen. En mer socialt hållbar utveckling som har påverkan på den sociala sammanhållningen även i staden

som helhet. För att detta ska ske behövs fortsatt och ökat kontinuerligt gemensamt lärande genom ett reflexivt arbetssätt.

Genom strategin **framtidstro och medskapande** ska projektet bidra till att medborgarna känner ökad framtidstro, kan påverka sin livssituation och har inflytande i samhället och samhällsutvecklingen. Detta är också en av de viktiga faktorer som påverkar folkhälsan.

Genom att använda strategin **hållbarhets- och strukturellt perspektiv** ska projektet verka för långsiktiga och väl samordnade arbetssätt. Projektet ska också genom ökad kunskap bidra till att förvaltningen prioriterar resurser och väljer arbetssätt som bidrar till att utjämna skillnader i levnadsvillkor mellan grupper och individer i stadsdelen.

Strategin **helhetssyn och samverkan** syftar till ökat långsiktigt gemensamt ansvarstagande och minskat stuprörstänkande då komplexa samhällsproblem inte går att avgränsa till en sektor, en myndighet eller ett kompetensområde.

Slutligen ska den fjärde strategin **infrastruktur och mötesplatser** leda till meningsfulla aktiviteter, minskad segregering mellan grupper och rum och öka tillgången på positiva arenor för medborgarna att mötas på.

4 Arbetssätt för lärande och utveckling

Ett av syftena med projektet för en socialt hållbar utveckling med Backa i Fokus har varit att öka kunskapen om social oro och hur socialt hållbar utveckling kan stödjas. Projektet organiserades redan från starten 2012 för att skapa förutsättningar för ett gemensamt lärande. Arbetssättet har byggt på en blandning av internt erfarenhetsutbyte och att ta del av extern kompetens och forskning. Detta har skett genom olika former av reflektion och dialog, med en variation av demokratiska och lärande mötesformer som till exempel cafédialog, reflekterande team och cirkel. I arbetssättet ligger också en växelverkan mellan göra/pröva och reflektera/lära genom att alla som ingår i projektgruppen också varit ansvariga för en eller flera av de aktiviteter som förvaltningen valt att fokusera på i arbetet för en socialt hållbar utveckling i Norra Hisingen.

Tidigt i projektet blev inriktningen att utgå från bakomliggande orsaker till social oro och att se arbetet som långsiktigt för att kunna lära mer om hur stadsdelen kan arbeta för att påverka bakomliggande orsaker. Detta till skillnad mot att främst fokusera på symptomen. Inriktningen kan sammanfattas som att projektet har arbetat för att utjämna skillnader i levnadsvillkor och att öka invånarnas delaktighet. Det grundade sig i det sätt projektet definierade målen trygg, livfull och attraktiv, vilket beskrevs i avsnitt 3.2 i denna rapport. Arbetet i projektet har alltså handlat om hur samhällsutvecklingen kan påverkas på lokal nivå och vad som behöver göras annorlunda för att utvecklingen ska bli en annan än den som varit i stadsdelen och staden de senaste decennierna.

4.1 Forskningsanknytning

Under arbetets gång har några forskningsperspektiv valts med anknytning till projektets mål och strategier. Dessa har påverkat projektets inriktning och bildat utgångspunkter för det kontinuerliga lärandet som skett genom reflektion vid projektets seminarier och workshops.

Komplexitet och svårlösta samhällsfrågor

Projektets syfte att bidra till att förverkliga stadsdelsnämndens vision om en hållbar utveckling i stadsdelen kan sägas ligga inom området svårlösta samhällsfrågor, inom forskningen kallat "wicked issues". (Jordan och Andersson 2012 om Rittel och Webber) De svårlösta samhällsfrågorna kännetecknas bland annat av att vara komplexa genom att de inte går att avgränsa utan förgrenar sig och hänger ihop med andra komplexa frågor. Problemen hänger ofta samman med både ekonomiska, sociala och politiska förhållanden. De svårlösta problemen är ofta omöjliga att lösa slutgiltigt. De kan öka eller minska men försvinner inte helt. Olika aktörer har ofta olika syn på vilka åtgärder som ska vidtas och hur problemen ska beskrivas. Det gör det svårt att avgöra och vara överens om huruvida åtgärder och strategier varit lyckade eller inte. Om de svårlösta samhällsfrågorna hanteras illa kan det få allvarliga konsekvenser för samhälle och människor. Åtgärder kräver därför ansvarsfullt handlande. Slutligen kan sägas om de svårlösta samhällsfrågorna att dess komplexitet gör det svårt att dela upp ansvar och avgränsade uppgifter till myndigheter och sektorer. Istället krävs samverkan med många olika aktörer och en helhetssyn på problematiken.

Positiv säkerhet som en förutsättning för social hållbarhet

Ett annat forskningsperspektiv kommer från freds- och konfliktforskningen och handlar om begreppen positiv och negativ säkerhet. Genom övervakning och kontrollsystem kan skydd skapas mot kriminalitet, vilket kan benämnas negativ säkerhet. Man blir skyddad mot något. Genom att arbeta främjande och öka möjligheter för människor att delta i och påverka samhällets utveckling och att människor känner delaktighet och tillhörighet

skapas möjlighet till social tillit och trygghet vilket kan benämnas som positiv säkerhet. Man har rätt till något. (Abrahamsson 2012)

Begreppet positiv säkerhet och innebörden av det ur ett lokalt perspektiv har diskuterats vid ett flertal tillfälle i arbetet med Backa i Fokus under 2014. Vi benämner det nu även som offensiv och proaktiv säkerhet till skillnad från negativ säkerhet som vi ser som mer reaktiv. I de samtal och workshops som genomförts kring dessa perspektiv framkommer att verksamheterna vanligtvis inte ställs inför frågan om hur de kan bidra till att främja positiv säkerhet utan snarare är vana att ställas till svars i efterhand för det som hänt, vilket då är ett mer reaktivt sätt att tänka och handla i frågor om trygghet och säkerhet.

Ett främjande arbete som bygger på inkludering stärker den positiva säkerheten. Det sker då genom att verka för att stärka initiativ och erfarenheter som kommer från invånarna och genom att hålla fokus på hur samhället och välfärden blir tillgänglig och öppen för invånare med olika livsvillkor. I det lokala arbetet ser vi att tillgänglighet på offentliga mötesplatser som bibliotek, medborgarkontor och fritidsgårdar främjar den positiva säkerheten. Det handlar då om både fysisk tillgänglighet, alltså sådant som öppettider och att verksamheter inte läggs ner, men också om upplevd tillgänglighet som att invånare känner sig bekräftade och inkluderade i verksamheterna. Brister det i tillgänglighet på sådana öppna platser och välfärdsverksamheter kan det kan det medföra ökad otrygghet och ökad efterfrågan på polis och övervakningskameror. Om grupper av invånare känner sig exkluderade och diskriminerade kan det leda till frustration och social oro med ökad efterfrågan på kontroll och övervakning som följd.

De aktiviteter och det arbetssätt som projekt Backa i Fokus verkar för handlar därmed om att stärka den positiva och proaktiva säkerheten, eller med andra ord det främjande och inkluderande arbetet som en förutsättning för en socialt hållbar utveckling.

Normkritik och samverkande maktordningar

För att fördjupa kunskapen och förståelsen för mekanismer som exkluderar och stärker innanförskapets gränser har flera seminarier hållits om normkritik. Normer i samhället får olika effekter för olika personer beroende på personens position i förhållande till rådande normer. Olika maktordningar samverkar och förstärker varandra och skapar strukturellt olika förutsättningar. Normer kopplade till kön, klass, etnicitet, migrationsbakgrund, funktionsförmåga, religion eller plats verkar gemensamt och skapar olika villkor för handlingsutrymme och makt i sitt eget liv och i samhällsutvecklingen. Att se hur dessa maktordningar samverkar kan också kallas att ha ett intersektionellt perspektiv. Utan kunskap om normers påverkan på strukturella villkor kan verksamheter oavsiktligt istället bidra till att förstärka och upprätthålla skillnader. Projektet har därför arbetat med att öka kunskapen om hur normer tar sig uttryck och på detta sätt öka kunskapen om strukturella olikheter i samhället som påverkar levnadsförhållanden och barns uppväxtvillkor. Detta ska användas i arbetet med att utveckla förändrade arbetssätt och resursfördelning och därmed bidra till att utjämna skillnader i uppväxtvillkor och levnadsförhållanden.

Mellanmänsklig tillit är kittet i ett demokratiskt samhälle

Från forskningen hämtar vi också resonemang om mellanmänsklig tillit som ett viktigt kitt i det som håller ihop människor, grupper och samhällen och som är själva grunden i det vi kallar för det civila samhället. Stadsdelsnämnden beställde 2012 en rapport från SOM-institutet angående samhällsandan i Backa för att söka svar på om den skilde sig från Göteborg som helhet. Rapporten visar att den mellanmänskliga tilliten har en nedåtgående trend i Backa sedan omkring år 2005. Trenden är också negativt avvikande från trenden i Göteborg och Sverige som helhet. Statsvetenskaplig forskning visar på

samband mellan mellanmänsklig tillit och väl fungerande demokratiska samhällen. Tilliten kan både ses som indikator på det civila samhället och demokratin men också som drivkraften bakom. Forskare är eniga om att det är svårt att återskapa tillit när den börjat dala. Mellanmänsklig tillit har också visat sig vara den främsta indikatorn på otrygghet i stadsmiljö i sociala situationer. (Sandström 2012)

Under 2014 genomfördes en lokal intervjustudie som kopplar sambanden mellan det civila samhället och ett stärkt socialt kapital. Statsvetaren Robert Putnam har visat att stärkandet av ett socialt kapital både påverkar den enskilda individen och är en process som påverkar samhället i stort. Intervjustudien belyser exempel från lokalsamhället där föreningar och grupper bidrar till att både enskilda individer stärkts och vidgat sina nätverk och att det har en påverkan även för området och samhället. Och att det bidrar till ökad tillit mellan människor och ökad trygghet i vardagen. (Johansson 2014) Under 2014 genomfördes också en medborgardialog i Backa om hur tillit och trygghet kan öka i stadsdelen. Detta utgjorde en del i det hisingsgemensamma Fattighedsprojektets arbete med att skapa en vision och handlingsplaner för att utjämna skillnader i levnadsvillkor för alla på Hisingen.

Kunskap om och arbetssätt i en rättvis och socialt hållbar stad

Backa i Fokus har också nära samarbete och koppling till forskningsprojektet KAIROS inom Mistra Urban Futures¹. KAIROS arbetar med att öka kunskap om och diskutera arbetssätt för ett socialt hållbart och rättvist Göteborg. Med ett rättvist Göteborg menar KAIROS en stad där de som bor, vistas och arbetar har tillgång till stadens olika rum på lika villkor och kan påverka beslut som berör deras eget vardagsliv liksom stadens framtida utveckling. Vidare menar KAIROS att ett socialt hållbart Göteborg är en rättvis och trygg stad med många offentliga rum utan diskriminering och där de som bor, vistas och arbetar känner social tillit och samhörighet. KAIROS tar sin utgångspunkt i den alltmer ojämlika utvecklingen i städer och har identifierat tillgång till makt och möjligheter till ökat medskapande hos invånarna som en viktig förutsättning för en socialt hållbar och rättvis stad. Projektet arbetar därmed med att producera kunskap inom områden som rör dialogens förutsättningar, civilsamhället och ungas medskapande.

Under 2014 har ett kunskapsseminarium genomförts i samarbete mellan KAIROS och Backa i Fokus på temat makt och dialog. Ett ömsesidigt lärande och utbyte mellan det lokala arbetet i Norra Hisingen och forskningen i projekt KAIROS pågår i vardagen genom att projektledaren delar sin tid mellan dessa två projekt.

4.2 Gemensamt lärande och utveckling av kunskap för en socialt hållbar utveckling

Projektgruppen har varit basen i projektet sen arbetet startade våren 2012. Den har varit en viktig mötesplats, ett internt nätverk som bidragit till ökad helhetssyn och ökat fokus på bakomliggande orsaker till social oro och för en socialt hållbar utveckling. De som har deltagit i projektgruppen under projektets tre år vittnar om positiva effekter vad gäller fungerande samarbetslösningar i vardagsarbetet genom den ökade samsyn som kommit ur projektets arbete. Deltagare vittnar också om fördjupade och mer omfattande remissvar i nämndärenden, att fler perspektiv kommit med i olika insatser och om förslag på arbetssätt som tar sikte på orsaker och inte bara på lösningar inom befintligt system.

¹ KAIROS är ett transdisciplinärt forskningsprojekt inom ramen för den internationella forskningsplattformen Mistra Urban Futures med huvudsäte i Göteborg. Mistra Urban Futures ska bidra till kunskap om hållbar stadsutveckling med fokus på täta, gröna och rättvisa städer.

Under projektets tre år har seminarier hållits på olika teman. Till seminarierna har förutom projektgruppen även förvaltningsledning och strategiska tjänstepersoner från alla sektorer varit inbjudna. I det följande beskrivs de seminarier som hållits under 2014.

Ett tema som genomsyrat flera seminarier och även projektgruppsmöten har varit dialog.

- Forskningsseminarium med Mistra Urban Futures projekt KAIROS: Makt & Dialog och varför delaktighet och medskapande blir alltmer angeläget när vi pratar om socialt hållbar utveckling.
- Kunskapsseminarium med Trafikkontoret och Preera: Dialog i konflikt, lärdomar från dialogprocessen gällande betalstationerna i Backa.
- Projektgruppsmöte med projekt IDÉ - I Dialog för Egenmakt - dialog på lika villkor, ett EU-projekt inom sektor IFO-FH i tre stadsdelar tillsammans kvinnor som bor i stadsdelen.
- Projektgruppsmöte med sektor Utbildning och Lokalförvaltningen om Rebus - om barns deltagande i budget och utformning av förskolegårdar. Här prövades också metoden collective story harvesting för ömsesidigt lärande mellan deltagare och berättare.
- Projektledaren har introducerat Medskapande Ledarskap för projektgruppen och flera har eller kommer delta i utbildning och träning genom SKL (Sveriges Kommuner och Landsting). Arbetssättet har börjat tillämpas i liten skala inom projektet men också i samband med andra processer i förvaltningen.

Under 2014 har flera större dialogprocesser genomförts både internt inom förvaltningen och med invånarna. Några av dessa redovisas i avsnitt 5.1.

Ett kunskapsseminarium handlade om Landet mitt i stan och erfarenheter både från Utveckling Nordosts förstudie Stadslandet och Hökälla Grönt arbete & Rehab. Frågan som ställdes var: kan stadslandet bidra till hållbar utveckling och utjämnade skillnader i livsvillkor på Hisingen? Övriga stadsdelsförvaltningar på Hisingen bjöds in liksom projektledning från Fattigdomsprojektet. Detta seminarium ledde senare till en inbjudan om att delta i en ansökan om EU-bidrag för landsbygdsutveckling som bland annat har inriktningen att minska segregationen genom koppling mellan stad och land. Detta beskrivs mer i avsnitt 5.1.

Hösten 2014 anordnade projektet en temadag om rasism och nazism på uppdrag av förvaltningsledningen. Medverkade gjorde EXPO, Göteborgs Rättighetscenter, Interfem och Kungälv's Kommun. Denna temadag vände sig till stadsdelsnämnden, projektgruppen, chefer i förvaltningen, deltagare i BRÅ (Brottsförebyggande rådet) och SSPF (samverkansgrupp mellan socialtjänst, skola, polis och fritid). Drygt 100 personer deltog och fortsatt arbete kommer ske under kommande år med frågor om rasism och strukturer som diskriminerar och bidrar till utanförskap och ojämlikhet och därmed förhindrar en socialt hållbar utveckling.

Under 2014 genomfördes två lokala studier inom Backa i Fokus. Den ena med anledning av den tydliga trenden att allt fler väljer skola utanför stadsdelen, se avsnitt 5.1, Arbetsrapport om skola och skolvalet, samt social förankring i Backa, en intervjustudie med elever i årskurs nio och deras föräldrar (Jonsson 2014). Den andra med koppling till arbetet med att stärka den positiva säkerheten och det sociala kapitalet: Det civila samhället i en lokal kontext - en intervjustudie kring det civila samhället och positiv säkerhet i ett bostadsområde (Johansson 2014). Den senare rapporten genomfördes i samarbete med projekt KAIROS inom Mistra Urban Futures.

En central metod i projektet för att skapa lärande har också varit den skriftliga

uppföljning som skett halvårsvis. Projektgruppen har enskilt men också gemensamt på olika sätt genom uppföljningsrapporterna fått tillfälle att summera resultat och reflektera över dessa med utgångspunkt från projektets strategier. De frågor som ställts är dels hur strategierna använts i utveckling av arbetet i aktiviteten och dels vilka slutsatser som kan dras av aktivitetens resultat hittills under 2014 med koppling till målen om en trygg, livfull och attraktiv stadsdel? En samlad analys har sedan gjorts av projektledaren i dialog med projektgrupp och projektledning. Uppföljningsrapporterna har redovisats för stadsdelsnämnden i september och februari varje år.

4.3 Vägledande helhet för socialt hållbar utveckling

Projektets strategier (se 3.3), forskningsperspektiv (se 4.1) och det gemensamma lärandet som skett i projektgruppen, vid kunskapsseminarier och andra möten inom projektet har under 2014 utvecklats till en vägledande helhet.² Den vägledande helheten är således en gemensam kunskapsgrund och utgångspunkt som ska kunna bidra till förändrad inriktning i förvaltningens arbete i stadsdelen för en mer socialt hållbar utveckling. Så att det vi gör, görs på ett annat sätt än det vi brukar. Den vägledande helheten beskrivs i bilder nedan.

bild 1: De strategier som utarbetats inom projektet som stöd för den inriktning arbetet för en socialt hållbar utveckling bör ta liksom de forskningsperspektiv som valts kan utgöra en vägledande helhet. Den vägledande helheten kan sägas utgöra det gemensamma lärande som utvecklats under projektiden.

² Ramen kring modellen för den vägledande helheten är inspirerad av Hans-Åke Scherp vid Karlstad Universitet, som presenterade en sådan modell i samband med Göteborgs Stads arbete med en verksamhetsidé för skolan i Göteborg omkring 2009-2010.

bild 2: om vi inte använder oss av den vägledande helheten vid val av arbetssätt eller beslut om resurser kommer vi fortsätta arbeta på det sätt vi brukar vilket sannolikt inte leder till en socialt hållbar utveckling

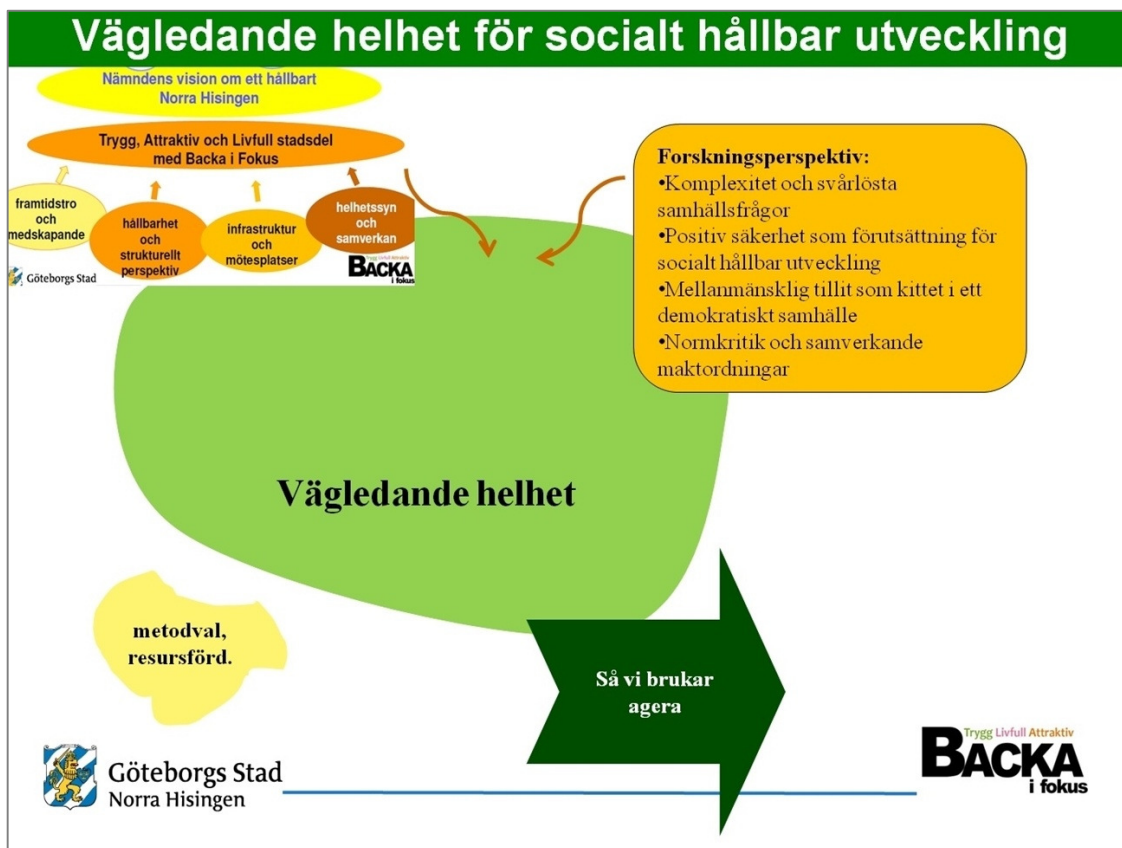
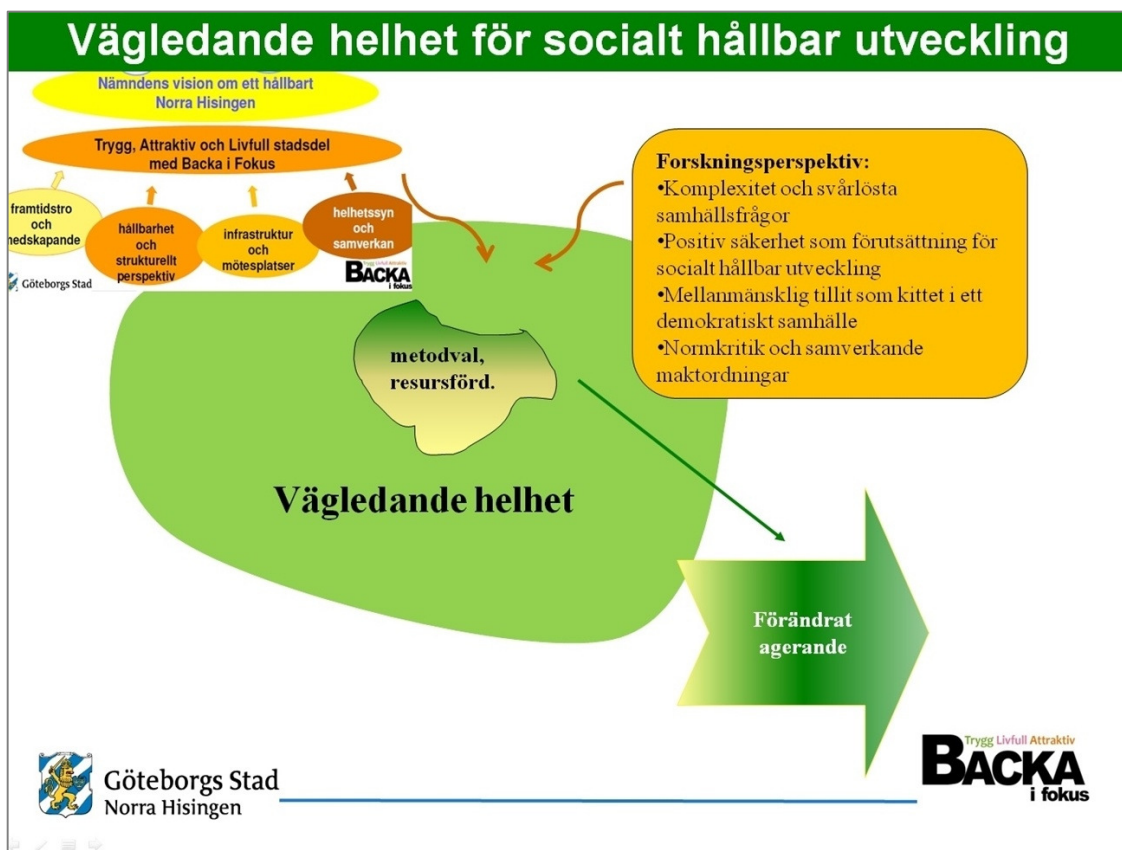

bild 3: om vi istället använder oss av den vägledande helheten och ett reflexivt arbetssätt som ger utrymme för att värdera beslut om arbetssätt och resursfördelning utifrån det gemensamma lärandet kommer sannolikt besluten bli annorlunda och agerandet förändras. Vi rör oss långsiktigt i en mer socialt hållbar riktning.

5 Resultat och effekter för en socialt hållbar utveckling

Även under 2014 ser vi tecken på att utvecklingen i stadsdelen går i positiv riktning genom de samlade insatser som görs. Arbetet är långsiktigt och behöver ske inom många olika områden parallellt. Uthållighet och närvaro är viktigt inte minst för att skapa ökad tillit och förtroende mellan människor och till samhällets företrädare. I flera olika sammanhang har dialog skett som gett backabor möjlighet att berätta och föra fram sina erfarenheter och förslag. Aktiva insatser görs för att påverka levnadsvillkoren och för att stärka invånares förutsättningar till goda livschanser.

Under våren och försommaren drabbades ett av stadsdelens bostadsområden av skottlossning och mord med två dödsoffer som följd. Detta skapade rädsla och oro hos boende och påverkade tillfälligt verksamheter i området. Stadsdelsförvaltning och polis samarbetade nära i krishantering och bedömningen är att utvecklingen i stadsdelen trots detta går i en positiv riktning och att det är än mer angeläget att inriktningen i arbetet för socialt hållbar utveckling fortsätter att präglas av långsiktighet och uthållighet.

Lärande och utveckling kan också innebära utmaning och att olika synsätt möts och konfronteras. Tid, mod och systematiskt reflekterande arbetssätt behövs för att arbeta fram och prioritera vilka idéer som långsiktigt ska bära förvaltningens arbete vidare.

5.1 Projektets gemensamma processer

Under 2014 har arbetet för en socialt hållbar utveckling med Backa i Fokus fortsatt att göra, pröva, utveckla och lära mer om socialt hållbar utveckling med utgångspunkt från strategierna (se 3.3) forskningsperspektiven (se 4.1) och de utvecklingsområden som lyftes fram i Backa i Fokus årsrapport för 2013. Nedan följer en kortfattad redovisning av vad som genomförts inom dessa gemensamma områden för en hållbar utveckling.

Trygghetssamordning - att främja positiv säkerhet

Inom Backa i Fokus prövar vi arbetssätt som kan stärka den positiva säkerheten och bidra till att främja trygghet och tillit. Begreppet positiv säkerhet beskrivs i avsnitt 4.1. Ett exempel som kan nämnas i detta sammanhang är arbetsgruppen för ett tryggare och mer livfullt Selma Lagerlöfs Torg då det visar på möjligheter där stadsdelsförvaltningens befintliga verksamheter kan bidra till ökad trygghet och stadsdelsnytta. Ett nätverk med chefer från förskola, skola, fritidsgård, kulturhus, bibliotek, äldreboende, daglig verksamhet möts regelbundet på Selma Center som också fungerar som samlande nav. Göteborgslokaler och Framtidens Selma deltar också i arbetet. Gruppen hade under våren en mycket positiv utveckling och en mängd aktiviteter och möten har skapats på torget som bidrar till livfullhet och trygghet genom möten, aktivitet och upplevelser. Ett annat exempel är Mötesplats Backa Röd som initierades på politisk nivå. Mötesplatsen ska byggas upp och drivas av stadsdelsförvaltningen i nära samarbete med grupper av boende och föreningar. Medskapande ska vara en utgångspunkt redan från uppbyggnaden. Både arbetssättet att skapa mötesplatsen och mötesplatsen i sig är också ett sätt att verka för ökad positiv säkerhet i stadsdelen. Ytterligare ett område att nämna här är stödet till föreningar som sker på många olika sätt. Dels genom selektivt föreningsstöd till föreningsverksamhet, dels genom att stödja bildandet av nya föreningar som är fallet med Backa BK och med den kvinnoförening som bildas ur IDÉ-projektet. Ytterligare ett sätt är genom att Selma Center kan möta nyetablerade föreningsars behov av tillfälliga lokaler medan de söker mer långsiktiga lokallösningar eller för öppen socialt inriktad föreningsverksamhet som vänder sig till alla invånare som t ex den läxhjälp som bedrivs av föreningen YERA för barn i Backa.

I studien "Det civila samhället i en lokal kontext - en intervjustudie kring det civila

samhället och positiv säkerhet i ett bostadsområde" som genomförts som ett samarbete mellan projekt KAIROS och Backa i Fokus, kan man bland annat läsa att genom att bedriva verksamhet som lockar många barn, blir även familjerna på olika vis en del av föreningen. Det skapas ett kontaktnät till många individer i området.

Föreningsaktiviteterna kan också bidra till att ett område inte är tomt och ödsligt och därigenom upplevs tryggare. En förutsättning som måste finnas för att kunna stärka positiv säkerhet är att det är en process som måste ske med folkligt deltagande och underifrån perspektiv och med aktörer från det civila samhället som stöd. (Johansson 2014)

Mellanmännisklig tillit - tillitsdialog i samarbete med det hisingsgemensamma Fattigdomsprojektet

Under vintern och våren 2014 genomfördes den så kallade tillitsdialogen i samarbete med Fattigdomsprojektet, det hisingsgemensamma arbetet med att utjämna skillnader i levnadsvillkor för alla på Hisingen. Temat tillit valdes då SOM-institutets rapport (se avsnitt 4.1) lagt grunden för samtal i många olika sammanhang inom Backa i Fokus att reflektera över tillit mellan människor och tillit till samhället och hur vi kan arbeta för att stärka tilliten. Dialogen genomfördes i två faser. Först som en berättelse "hur är det att leva och bo i Backa? vad är din sanning om livet i Backa?" 20 berättelser, 20 teckningar och 6 filmer lämnades in. Den andra fasen var fyra workshops som genomfördes på olika platser som föreningar och El Systemas Vänstay. Vid dessa tillfällen var frågan "vad kan vi tillsammans göra för att öka tillit och trygghet i Backa?" 100 personer deltog varav 25 var barn, 40 var tonåringar och 35 var vuxna.

Berättelserna och resultaten visades i form av en utställning på Selma Center och har även redovisats för hisingspolitiker och stadsdelsdirektörer. Fem huvudområden, utan rangordning, kom fram som förslag: 1) Arbete och sysselsättning, 2) Tolerans och icke-diskriminering - mindre bråk i skolan, 3) Sluta skjuta - fler poliser som är synliga och närvarande bland unga, 4) Rätt till inflytande, fånga upp och lyssna på ungas idéer, 5) Mötesplatser för alla - meningsfull fritid för unga. Politikerna fick i juni ta del av invånarnas berättelser och förslag. Under hösten har arbetet i Fattigdomsprojektet fortsatt, med att ta fram förslag och aktiviteter för att finna vägar att utjämna levnadsvillkoren för alla på Hisingen.

Samarbete med Mistra Urban Futures projekt KAIROS

Samarbetet mellan KAIROS³ och Backa i Fokus är tätt då projektledaren delar sin tid mellan bägge dessa projekt. Det gör att kunskap och erfarenheter förs emellan och berikar såväl arbetet med att öka kunskap om socialt hållbara och rättvisa städer inom KAIROS som utvecklingen inom Backa i Fokus med en socialt hållbar utveckling i stadsdelen Norra Hisingen. Mer konkret har samarbetet tagit sig uttryck i ett gemensamt kunskapsseminarie under våren på temat makt och dialog och varför dialog blir allt viktigare i ett mer komplext samhälle. Några av de områden som diskuterades var att vi måste våga släppa på makt och kontroll. Varför blir det som det blir när vi vill så väl? För att vi skapar ett vi-och-dom som skapar rädslor åt båda hållen och förstärker innanförskapets gränser. Dialog behövs. Konsensus är kanske inte möjligt men vi behöver prata med varandra och inte till varandra. Hur ska beslutsfattarna få sitt mandat? Det måste bygga på tillit. Det är ett faktum idag att vissa grupper använder den representativa demokratin mer än andra. Vi behöver därför träffas, föra dialog. På sikt

³ KAIROS är ett transdisciplinärt forskningsprojekt inom ramen för den internationella forskningsplattformen Mistra Urban Futures med huvudsäte i Göteborg. Mistra Urban Futures ska bidra till kunskap om hållbar stadsutveckling med fokus på täta, gröna och rättvisa städer. KAIROS tar sin utgångspunkt i den alltmer ojämlika utvecklingen i städer och har identifierat tillgång till makt och möjligheter till ökat medskapande hos invånarna som en viktig förutsättning för en socialt hållbar och rättvis stad.

omformar vi vår egen identitet och föreställningsvärld. Idag är ramen inom vilken invånarna kan påverka snäv. Vi behöver våga ha konfrontativa dialoger som utmanar och synliggör olika värdegrunder och normer som rasism och sexism. Vidare fick vi hjälp att se utifrån barnrättsperspektiv och att se alla människors lika värde innebär att räkna in barnen. Att inte barn ska diskrimineras, att se till barns bästa, att barn har rätten att bli hörda och har rätt till liv och utveckling. Dessa principer hänger ihop och ska användas tillsammans. Barns bästa brukar hamna vid sidan av men är ju en del av helheten som vi måste ha med. Barnet är inte bara barn i familj och skola utan är också invånare i staden. Efter seminariet framkom önskemål om att fortsätta jobba med frågor om makt, dialog, normer och värderingar som påverkar maktförhållanden.

Sociala utvecklingsfonden

Från politikerna i stadsdelsnämnden togs i slutet av 2013 initiativ till att söka medel ur den sociala utvecklingsfonden som kommunstyrelsen avsatt för insatser som långsiktigt ska bidra till att utjämna skillnader i livsvillkor. Det är ett sätt att ta långsiktigt ansvar för det arbete som påbörjats och pågår inom Backa i Fokus. Huvudfokus var inledningsvis på att söka medel för Mötesplats Backa Röd, men när kommunstyrelsen under våren 2014 öppnade för större ansökningar tillkom ytterligare områden. Stadsdelsförvaltningen tog fram ett förslag som projektgruppen i Backa i Fokus fick i uppdrag att reflektera kring för att få med olika perspektiv och fördjupa innehållet. Dialog fördes kring förslagen och en ansökan skrevs som senare beviljades. Förslagen var förutom Mötesplats Backa Röd att inrätta tjänster som brobyggare/områdesvärdar, att förstärka arbetslivscentrum med fokus på unga i åldern 20+, fortsatt folkhögskolesatsning och följeforskning i det arbete som görs med Backa i Fokus. Förvaltningen arbetar nu med att starta och genomföra de insatser som beviljats.

Skolval och social förankring

För att fördjupa förståelsen för den trend vi tydligt ser i statistik att det för varje år är allt fler elever som väljer skolor utanför stadsdelen (Backa i Fokus, 2014), genomfördes under vintern och våren 2014 en studie om skolval och social förankring i Backa. Vi ställde oss dels frågor om vilka faktorer som påverkar hur eleven och familjen väljer skola och dels vilken påverkan det har på stadsdelens lokala sociala liv när alltför unga har sin vardag i skolor på andra platser än i det område man bor, tillsammans med grannbarnen. I studien sammanställdes aktuell forskning och aktuella rapporter från Skolverket om skolval och dess koppling till integration. Dessutom genomfördes en kvalitativ intervjustudie med familjer i Backa om skolval och social förankring. Hälften av familjerna hade valt någon av de två kommunala skolorna i närområdet. Hälften hade valt en friskola i eller utanför stadsdelen. Alla elever gick i årskurs nio och intervjuades ihop med minst en förälder. Urvalet av familjer och elever fördelades mellan typ av bostadsområde i Backa, kön och bakgrund. (Jonsson 2014)

Den aktuella forskning som rapporten lyfter fram pekar på att skolans rykte/anseende är en stark faktor vid skolvalet. De rationella faktorerna som lärartäthet med mera har inte samma betydelse. Var skolan ligger och hur skolans upptagningsområde ser ut har också stor betydelse. Forskare har funnit att familjer med högt utbildningskapital och med "svensk bakgrund" i högre grad väljer en friskola utanför stadsdelen. Dessa familjer väljer bort skolor som uppfattas som invandrartäta och utmärks av låga sociala resurser i befolkningen, nästan alltid kommunala skolor. Skolverket skriver i rapporten Likvärdig utbildning i svensk skola? att variationen i skolors genomsnittliga resultat har ökat kraftigt och att elevsammansättningen på skolorna betyder allt mer för elevernas resultat. Där pekar Skolverket på att effekten av social bakgrund och nationell härkomst och dess kopplingar till skolresultat försvagas. Istället ser de att betydelsen av kamrateffekter, föräldrars engagemang och lärarförväntningar har ökad betydelse för

skolresultaten. Valfrihets- och decentraliseringsreformerna i början av 1990-talet har med stor sannolikhet bidragit till denna utveckling även om andra faktorer också kan ha spelat en viss roll, skriver Skolverket. (Skolverket 2012)

I den studie som gjordes inom Backa i Fokus framträder tre grupper av elever som väljer friskola istället för den lokala kommunala skolan. Föräldrarnas engagemang har stor påverkan i samtliga dessa grupper.

1. Studiemotiverade elever. Dessa söker studielugn och utmaning i skolan. Söker också nya och vidgade livsperspektiv och är inte så starkt förankrade i lokala nätverk. Denna grupp är den som också lyfts fram i den forskning som redovisas i ovan.
2. Elever med utländsk bakgrund, ofta flickor, som söker språkutveckling i svenska och engelska och ser en framtid i arbete och studier i andra länder. Har nätverk genom släktingar i många olika länder och världsdelar. Likheter med grupp 1 men har genom sina internationella nätverk en framtidsplan som kan innebära flytt utomlands.
3. Elever med inlärnings svårigheter där föräldrar söker en lugn skolmiljö och det bästa stödet för sina barn.

Studien har ökat kunskapen om faktorer som ligger bakom familjers val av skola i Backa. Den synliggör också stadsdelens förändring och det allt mer heterogena samhället. Barn och unga har idag många olika erfarenheter av livet genom familjers olika bakgrund och levnadsvillkor. Genom skolvalet, där stadsdelens unga går i en mängd olika skolor och finns i olika sammanhang under sin skoltid, formas och utvecklas unga invånare i Backa ytterligare på olika sätt. Hur det påverkar stadsdelen och staden skulle vara angeläget att fortsätta att studera.

Lokalt Ledd Utveckling - stadslandets möjligheter

Backa i Fokus tog kontakt med Utveckling Nordost under 2013 för att börja sondera möjligheter till samarbete. Idén bakom var att undersöka hur en gemensam utveckling skulle kunna bidra till att skapa nya arbetstillfällen, försörjningsmöjligheter och ta till vara kunskapen hos invånarna samt landsbygden i stadsdelarna. Utveckling Nordost AB har i samarbete med stadsdelarna Angered och Östra Göteborg genomfört en förstudie om Stadslandet som innefattar kartläggning av invånares kompetenser inom gröna näringar, kartläggning av lokala föreningar och verksamma inom gröna näringar. Under hösten 2014 bjöds Utveckling Nordost och Hökälla Grönt arbete & Rehab in till nämnden. De berättade om hur land och stad i balans gemensamt kan skapa kreativa nav – för en inkluderande, medskapande och hållbar utveckling. Detta ledde vidare till att Leader Göta Älv⁴ bjöd in stadsdelarna Angered, Västra Hisingen, Norra Hisingen och Östra Göteborg att vara med i ett utvidgat Leader-område för den kommande EU-programperioden. En ansökan om Leader Göta Älv och Norra Göteborg har lämnats in till Jordbruksverket som kommer fatta beslut under våren 2015.

Lokalt Ledd Utveckling genom Leadermetoden bygger på ett underifrånperspektiv där lokala krafter och aktörer, verksamma ute i området, tar vara på den utvecklingspotential som finns där. Strategin har tagits fram genom att representanter för offentlig, privat och ideell sektor, tillsammans med boende i området, tittat på områdets behov utifrån styrkor, svagheter, hot och möjligheter. De övergripande målen för den lokala utvecklingen ska bidra till att skapa ett gott liv för boende och verksamma i området, med attraktiva miljöer som främjar delaktighet och

⁴ Leader Göta Älv är en organisation som arbetat för landsbygdsutveckling med stöd av EU-medel via Statens Jordbruksverk under en programperiod om sju år. I Leader Göta Älv har fyra kommuner ingått: Väners borg, Trollhättan, Lilla Edet och Ale.

sysselsättning. Att skapa ett bra företagsklimat som främjar entreprenörskap är också betydande för utvecklingen, allt utifrån en social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Deltagande kommuner är Ale, Lilla Edet och delar av Trollhättan och Vänersborg samt fyra stadsdelar i Göteborgs Stad – Västra Hisingen, Norra Hisingen, Angered och Östra Göteborg. Strategin ska styra den lokala aktionsgruppens (LAG) arbete att prioritera projektansökningar som syftar till att utveckla området. Projekten kan söka finansiering från landsbygdsfonden, regionalfonden och socialfonden beroende på dess inriktning mellan 2015 - 2020.

De övergripande målen med tillhörande insatsområden är:

- Ett område som syns och engagerar
- Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande
- Hållbar produktion och/eller konsumtion
- Minskad segregation och utanförskap inom och mellan stad och landsbygd

LAG består av representanter från offentlig, privat och ideell sektor och dess ansvar är att genomföra strategins syften och mål i nära samverkan med lokala aktörer. LAG beslutar om, och prioriterar bland, de projektansökningar som inkommer. Det är det lokala underifrånperspektivet som alltså ska ligga till grund för genomförandet av strategin.

Dialogkultur, medskapande ledarskap och demokratiska mötesformer

Samhället omdanas. Vi har kunskap om att globalisering, migration och urbanisering är sammanlänkade processer som tillsammans driver på en omdaning av samhället och ställer städer inför nya och mer komplexa utmaningar. Vi blir fler som bor i städerna. Fattigdom finns inte längre bara i de så kallat fattiga länderna utan även mitt i Göteborg och i Backa. Levnadsvillkor skiljer sig alltmer mellan olika grupper i samhället och var du växer upp påverkar barn och ungas framtid. Globaliseringens krafter ställer nya krav på städer att vara med i det man ibland kallar det "globala racet". Vem som har makt och ansvar blir allt svårare att överblicka. Fler aktörer, både privata och inom civilsamhället, är med och ansvarar för samhällsservice och välfärdsverksamheter och stat och kommun har också lämnat ifrån sig inflytandet över delar av dessa områden till de nya aktörerna. Den demokratiska påverkan på välfärden och samhällsservicen har därmed minskat, vilket till exempel gäller skolans geografiska placering och hur de ska medverka i de politiska mål som bland annat arbetet med Backa i Fokus stödjer. Med denna samhällsutveckling behöver det utvecklas former för dialog, en kultur som präglas av lyssnande och samtal, kunskap om mer demokratiska mötesformer och skapa forum där fler röster och kategorier i befolkningen hörs än de som redan gör sig hörda i befintliga maktstrukturer.

Projekt KAIROS arbetar med att utveckla kunskap och arbetssätt för ökat medskapande och verktyg för dialog, något som Backa i Fokus följer och deltar i. Sveriges kommuner och landsting (SKL) har bjudit in kommuner, landsting och civilsamhälle till träning och utbildning i medskapande ledarskap. Den kunskap, de verktyg och den träning som detta innehåller stärker möjligheten att vara ledare när arbete sker i nätverk och att använda den kollektiva kunskap som finns och kan användas för en hållbar samhällsutveckling. Något de menar behövs som komplement till det ledarskap som präglar hierarkiskt uppbyggda organisationer. Nätverk och medskapande ledarskap menar de lämpar sig väl för att arbeta med de komplexa och svårlösta samhällsfrågor vi ställs inför. Backa i Fokus har genom projektledaren och ytterligare två medarbetare deltagit i träning och utbildning och i liten skala börjat praktisera den nya kunskapen i stadsdelens arbete. Detta faller väl in i den mångfald av demokratiska och mer medskapande mötesmetoder som börjat introduceras i stadsdelsförvaltningens arbete.

Det är en utveckling som inletts under det senaste året och som bidragit till breddat engagemang, att fler erfarenheter tas till vara och fördjupade samtal i uppföljnings- och utvecklingsarbete. Utvecklingen med mer medskapande arbetssätt behöver fortsätta och användas strategiskt och medvetet i förvaltningens arbete. Det har också prövats i bland annat tillitsdialogen som beskrivits i stycke ovan. SKL vill öka kapaciteten i Sverige inom medskapande ledarskap och kommer bjuda in till fler träningstillfällen. För det fortsatta arbetet med socialt hållbar utveckling i Norra Hisingen är kunskap, träning och praktik i mer medskapande ledarskap viktigt och sannolikt avgörande. Det ligger helt i linje med arbete som gjorts tidigare inom Backa i Fokus kring dialog för att öka framtidstro och medskapande i stadsdelen.

5.2 Projektets aktiviteter

Helhetssyn och samverkan som nyckel för att nå framgång i arbetet

Arbetslivscentrum (ALC) har ett uppdrag med uppföljningsansvar för unga 16-19 år som inte går i gymnasiet. Andelen unga som omfattas av uppföljningsansvaret har ökat under 2014. De stadsövergripande gemensamma metoderna gör att man hittat fler ungdomar. Till exempel har skolorna blivit bättre på att rapportera avhoppare. Ungdomarna upptäcks också fortare efter avhoppet.

ALCs samlade insatser för unga såsom Kommunala informationsansvaret, Ung helg, Poseidons sommarjobb och feriearbete för årskurs 8 och 9, har under året verkat för ett ökat samarbetet både inom den egna sektorn (Individ- och familjeomsorg) och med andra sektorer, främst Kultur och Fritid. Uppföljningsansvarig har kontinuerlig kontakt med handläggare inom olika delar av individ- och familjeomsorgen och har gemensamma möten med ungdomar och deras föräldrar. Dessutom har fältassistenter samarbetat kring hembesök. Ung Helg samarbetar med tidningen Made in Backa, 13 ungdomar har under våren arbetat med tidningen. Genom en utökad dialog med handläggare inom individ- och familjeomsorg har man kunnat matcha och individanpassa feriejobben efter ungdomars individuella behov.

Verksamheten på Arbetslivscentrum måste anpassas för att passa målgruppen unga som varken arbetar eller studerar. ALC behöver utreda hur man ska kunna anpassa verksamheten efter det nya uppdraget, Kommunala aktivitetsansvaret.

Strategiska val som att öka samverkan med övriga sektorer har varit lyckosamt och bidragit till att ALC når ut till målgruppen på ett mer effektivt sätt, samt att man kan samverka kring innehåll i helg- och feriejobb.

I förvaltningens **uppdrag med att delta i aktuella planärenden** har helhetssyn och samverkan varit en förutsättning för att kunna bidra till och påverka pågående planprocesser. Den fleråriga processen med att ta fram en ny detaljplan för Selma Lagerlöfs Torg har präglats av en bra och uthållig samverkan med stadsbyggnadsförvaltningarna, där förvaltningen fått stort utrymme att föra in behov och synpunkter. Backa i Fokus projektgrupp har varit ett viktigt och givande forum för att förmedla kunskap och information inom förvaltningen. Det har även skapat möjlighet att föra tillbaka många lärdomar in i pågående processer för långsiktig utveckling av stadsdelen i en positiv riktning.

Förvaltningen har mycket tack vare projektgruppen inom Backa i Fokus som upparbetat intern struktur, kunnat skriva omfattande och väl underbyggda remissvar under remissperioden för detaljplanen för Selma Lagerlöfs torg i vilket samtliga sektorer varit involverade. Arbetet med informationsmöten och bemanning av Selma Center under samrådet har nått många backabor och gett positiva resultat. Denna detaljplan innebär en stor förändring i området och kräver uthållig och kontinuerlig

kommunikation.

Hela tänket kring det nya kulturhuset/stadsdelshuset genomsyras av att integrera olika grupper av människor. Därför organiseras arbetet idag genom att ta in synpunkter från medarbetarna. Ett stort dialogmöte har hållits, en enkät har delats ut och workshops på alla enheter ska genomföras. Det nya huset ska bidra till möten mellan grupper! Backa i Fokus mål och strategier är högst relevanta och influerar denna process.

Selma Lagerlöfs Torg nu och i framtiden. Ett antal insatser har gjorts under året och arbetet i gruppen bestående av förvaltningens verksamheter och andra aktörer runt torget har tagit fart. Det nya "vardagsrummet" på torget med trädäck och belysning har färdigställts och invigts. Barn planterade blommor under Backadagen och stadens kultursommarjobbare har haft föreställningar på scenen. Under hösten har en trygghetsvandring arrangerats. Göteborgslokaler har ordnat utomhusbio och bakluckeloppis och Framtidens Selma ordnat lökplantering för cirka 200 barn. Samtliga åtgärder utgår ifrån genomfört dialogarbete, bland annat genom samarbete med Skälltorpsskolans elevråd och förskolorna i området.

Helhetssyn och samverkan är en grundtanke i aktiviteten på det sätt att initiativ underlättas genom samarbete när personer träffas i en ny konstellation med ett gemensamt mål. Ett exempel är invigningen av "Selmas nya vardagsrum" som möjliggjordes genom samverkan och med förvaltningen som drivande kraft, ett arrangemang som gav positiv energi för både boende och medverkande aktörer.

Att påverka stadsdelens utveckling med ett hållbart och strukturellt perspektiv

Attraktiv förskola har under 2014 fortsatt att utveckla en lärande organisation med fokus på likvärdig förskola, ett inkluderande arbetssätt och ett lustfullt lärande. Långsiktighet och samverkan är mycket viktigt och har legat till grund för arbetet 2014. Bland annat har man deltagit olika former av utbyten och projekt med fokus på omvärldsbevakning (Bassa Reggiana) och fokus på demokrati och delaktighetsprocesser (REBUS och Bric). Tre nya verksamheter kommer att starta i början på 2015, två nya förskolor och ett kreativt återvinningscenter. Arbetet med kompetensutveckling, kollegialt lärande i pedagogiskt utvecklingsarbete, systematik och barns lustfyllda lärande har fortsatt. Utgångspunkten för lärandet har varit att barns perspektiv, lärande och delaktighet kommer i fokus.

Folkhögskoleverksamhet. Eftersom aktiviteten fritidssatsning för killar i Backa Röd är avslutad, har förvaltningen tagit ett nytt grepp för att arbeta med målgruppen. Ett samarbete mellan sektor Kultur och fritid och områdespolisen i Backa resulterade i en studiemotiverande folkhögskolekurs, SMF, som startade i december. De har tillsammans rekryterat unga vuxna som saknar utbildning och arbete. Man har vid tidigare tillfällen försökt att starta en studiemotiverande kurs, men inte fått tillräckligt många anmälningar.

Genom ett gott samarbete med Göteborgs folkhögskola hade förvaltningen möjlighet att erbjuda ett lokalt anpassat kursutbud till invånare med låg utbildningsnivå. Utbildningen *Måltidsbiträde och lokalvårdare* är nu ett etablerat resultat utav detta. Då utbildningsnivå är en av de mest avgörande strukturella faktorerna bakom hälsa och välbefinnande, är projektets resultat hittills ett steg på vägen mot en trygg, livfull och attraktiv stadsdel.

Samverkan SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid) har som mål att förhindra och minimera ungdomars brottslighet, drogbruk och annat riskbeteende. Läget i stadsdelen har under 2014 bedömts som lugnt och stabilt. Det har gett möjlighet till att fördjupa det förebyggande arbetet. SSPF har 2014 kartlagt ungdomssituationen i stadsdelen genom

att lyfta ungdomar det finns oro kring och kartlägga grupperingar. Arbetet och samverkan har skett på både grupp- och individnivå med såväl riktade som generella insatser. Ett exempel på arbete på gruppnivå som SSPF har initierat är insatser i ett bostadsområde där det har funnits social oro. Arbetet har skett i samverkan med utvecklingsavdelningen, fältgruppen och S2020, som är en del av social resursförvaltning. En generell förebyggande insats är det drogförebyggande arbetet riktat till föräldrar med barn i skolålder, i år med extra fokus på drogen SPICE.

Vissa typer av brott bland unga indikerar starkare än andra brott en fortsatt lång brottskarriär och löper högre risk för många återfall. Polisen lyfter vikten av att fokusera på dessa strategiska brott, vilket SSPF kommer att göra under 2015.

Att öka framtidstro och medskapande i stadsdelen

Folkhälsa. Bland annat har en kartläggning gjorts av det samlade föräldrastöd som Norra Hisingens familjer erbjuds från kommunen, primärvården och idéburna organisationer. Resultatet visar att Norra Hisingens familjer har god tillgång till föräldrastöd på riktad och behandlande nivå. Däremot är det generella föräldrastödet, som erbjuds alla familjer bristfälligt. Därför kommer stadsdelsförvaltningen att arbeta med att utveckla det generella föräldrastödet till Norra Hisingens familjer, för att öka förutsättningarna till goda livschanser för alla barn och unga. Konceptet Livslots för äldre har startats upp i Norra Hisingen med syfte att främja hälsa och välbefinnande samt minska behov av stöd och service, med preliminärt goda resultat. Livslots är ett bra exempel på hur seniorer får ökad egenmakt i form av höjd kunskapsnivå.

IDÉ-projektets målgrupp är arbetslösa kvinnor i tre bostadsområden i Göteborg, Backa Röd i Norra Hisingen, Fyrklöverområdet i Lundby samt Slottsbergsområdet i Askim-Frölunda-Högsbo. Projektet som syftar till att ge kvinnorna möjlighet till egenförsörjning genom arbete eller studier avslutades i juni 2014. Totalt 17 deltagare var inskrivna i projektet under våren 2014. Deltagarna har fått möjlighet att delta i olika aktiviteter såsom svenskundervisning, hälsoaktiviteter, matlagning och studiebesök. De har också haft föreläsningar om jämställdhet, mänskliga rättigheter och samhällsinformation.

En utvärdering visar att kvinnorna själva upplever att de blivit stärkta av att delta i IDÉ-projektet. Både deltagare och projektpersonal uppger att projektet gett goda effekter. Effekter som nämns är förbättrad psykisk och fysisk hälsa genom att deltagarna brutit en isolering och sysselsättning. De uppger även att de har fått bättre kunskap om det svenska samhället och svenska språket. Det har lett till ett bättre självförtroende.

De tre stadsdelar som har genomfört projektet har visat ett intresse för att kunna vidareutveckla mötesplatserna till föreningar och i förlängningen till sociala kooperativ. Om stadsdelarna på sikt hittar lösningar för detta är utsikterna goda för att projektets ska generera långsiktiga hållbara resultat över tid som gynnar en utsatt målgrupp att närma sig arbetsmarknaden.

Ett annat likande projekt är **Kvinnokraft**. Att vara självförsörjande beskrivs av deltagarna som en förutsättning för att kunna skapa livskvalité, både för egen del, men även för barnens del:

”Min dotter skäms för mig, hon mår psykiskt dålig över att jag är arbetslös, hon har höga krav på sig själv, hon känner att hon måste vara duktig i skolan – så går jag bara här och säger att jag inte kan jobba. Hon blir stressad och depressiv nu, hon tappar mycket hår. Jag måsten snart säga till henne att jag har ett jobb så hon blir gladare igen.”

Projektet utvärderades i slutet av 2014. Utvärderingen visar att projektet har bidragit till

ökad kunskap i svenska språket, i första hand genom möjligheten att kommunicera på svenska i olika sammanhang. Samtliga deltagare som varit med i utvärderingen var överens om att projektet har varit positivt. Några upplevde att de fått stärkt självkänsla och ökad tilltro till möjligheten att bli självförsörjande.

Projektet har visat att kvinnor med annan etnicitet än svensk kan riskera att osynliggöras i möten med myndigheter och offentlig förvaltning. För att arbeta för en attraktiv och livfull stadsdel måste det medskapande arbetet med att inkludera alla invånare fortsätta och utvecklas ihop med invånarna. Tonvikten bör läggas på att fortsätta synliggöra den här målgruppen i handläggning och utredning inom socialtjänsten och i samverkan med hälso- och sjukvården lyfta de risker som föreligger och tillsammans arbeta för att förebygga dem.

Arbetet med att **utveckla ung kultur** har under 2014 bland annat resulterat i att kulturskolan producerat en bok om och av romska barn. Dessutom har nya nummer av tidningen Made in Backa med kulturtema givits ut. Arbetet med tidningen har varit ett samarbete mellan kulturskolan och fritidsgården. Arbetet med ung kultur har också resulterat i både uppträdanden och konserter av elever från kulturskolan, samt vernissage och deltagande på torgdagar. De samlade aktiviteterna har bidragit till att stora grupper av unga har varit medproducenter i sin närmiljö då både tidningar och boken utgår från de ungas närmiljö, identitet och intressen. Ungas inflytande och delaktighet i de olika projekten har varit en förutsättning för att kunna genomföra de olika aktiviteterna. Att arbeta vidare med ungas delaktighet och inflytande är dock ett fortsatt viktigt utvecklingsområde. Vi behöver bli bättre på att ta tillvara våra verksamheters kompetenser så att de gynnar målgruppen och stöttar deras egna idéer och initiativ.

Utveckla ungdomsråd är en aktivitet med syfte att ge unga, 12-19 år ökade möjligheter att påverka i stadsdelen. Utvecklingen har varit positiv sedan arbetet strukturerades om hösten 2014. Ungdomshandledare knutna till fritidsgårdarna fick i uppdrag att forma och stötta lokala råd/grupper på "hemmaplan". Arbetet i dessa grupper ser olika ut då det är upp till ungdomarna att forma grupperna. De är olika stora och de träffas olika ofta. Representanter från de lokala grupperna har sedan träffats varje månad och representerar då sitt lokala råd i Norra Hisingens ungdomsråd. Till dessa möten uppmuntras även elevråden i stadsdelen att skicka representanter.

Totalt har 46 ungdomar i åldern 12-19 år på något sätt deltagit i Norra Hisingens ungdomsråd, 21 tjejer och 25 killar.

Under året så har rådet fått konkret makt genom att de nu förvaltar en pott pengar (Cash finnes). Rådet har själva formulerat sökkriterier och de fattar egna beslut. De som jobbar med gruppen kan se att det har en stärkande effekt. I och med Cash finnes så ökar också möjligheterna till medskapande för alla unga i Norra Hisingen då de kan söka pengar för sin idé.

Förändrad infrastruktur och mötesplatser som ökar möten mellan människor och främjar social utveckling

Planeringen för **Mötesplats Backa Röd** har fortsatt under 2014. Målet med projektet är att i dialog och delaktighet med de boende och andra aktörer i området utforma en mötesplats som på olika sätt kan bidra till ökad tillit till samhället och emellan människor. Ett annat mål är ökad tillgänglighet till samhällsservice. Dialog har förts med boende, frivilligorganisationer och föreningar om utformande av verksamheten. Rekryteringar av två medarbetare pågår. Förvaltningen söker just nu en tillfällig lokal. Parallellt pågår en förstudie för nybyggnation, för att få en permanent mötesplats.

Mötesplatsen Selma Center har under 2014 stärkts och utvecklats till en mötesplats för fler. För frågor som rör stadsplanering är det den självklara mötesplatsen för många. Selma Center har etablerats som plats för att diskutera dessa frågor och för att få information. Flest antal besökare hade man i våras under samrådet av detaljplanen för Selma Lagerlöfs torg. Det välbesökta samrådet visar att stadsplanering och ombyggnation är angeläget för många.

Allt fler aktiviteter sker utanför de fyra eftermiddagarna som är öppna för drop-in. Det är en utveckling till följd av att fler vill använda mötesplatsen som arena och för att möta sin målgrupp när målgruppen kan. Ett exempel på det är läxhjälpen som drivs av en backabaserad förening. Detta är en viktig del i arbetet för en trygg stadsdel. Ingången är att civilsamhället är en viktig aktör i det trygghetsskapande arbetet och därför är det fortsatt viktigt att genom Selma Center skapa relationer och samarbeten. Även arbetslivsstöd och boenderådgivning erbjuds utanför ordinarie öppettider.

Arbetet med att **utveckla kulturhusen** har under 2014 resulterat i olika förändringar som ska bidra till att göra kulturhuset mer tillgängligt, det vill säga att kulturhusen ska vara ett offentligt rum för alla åldrar oavsett sociala, ekonomiska eller fysiska förutsättningar. Som exempel har kulturskolan flyttas in med sin verksamhet, vilket har skapat ett större flöde av människor med olika bakgrund och från olika delar av stadsdelen. Ytterligare en möteslokal är färdigställd, ett jämställdhetsarbete har påbörjats och kulturhusets reception bemannas även kvällstid från och med 2014.

Med kör och orkesterverksamhet som redskap för mänsklig och social utveckling, har **El Sistema** under 2014 fortsatt att jobba med integration, förebildning och delaktighet. Till exempel har möten mellan människor i olika boendeområden möjliggjorts genom ett regelbundet och kvalitativt Vänstay, det vill säga den sociala mötesplats där El Sistema-elever, deras syskon och föräldrar samt alla El Sistema-lärare i Kulturskolan träffas, umgås, äter och musicerar ihop varje onsdag. Den förväntade effekten av Vänstay är ett långsamt växande i förtroende, både för sig själv, för varandra, för vår stadsdel och vår stad. Dessa möten stimulerar elevernas och även familjernas fortsatta lärande. Dessutom har förebildande aktiviteter utvecklats, exempelvis att möta/lyssna till/spela och sjunga med professionella eller etablerade amatörmusiker. Att samarbetet över både staden, landet och världen är tydligt inom El Sistema ger en god grund för att öka medvetenhet kring både långsiktighet och samordning. Familjer lär känna varandra både inom den egna stadsdelen och utanför, vilket ökar tillgången till samhällets olika utbudsformer samtidigt som det minskar avstånd människor emellan och på så sätt bygger ett mer hållbart samhälle där utanförskap, rasism och ensamhet motverkas.

Att ge föreningslivet möjlighet att skapa många och viktiga mötesplatser samt möjlighet för barn och unga med olika bakgrund och förutsättningar att få utöva ett intresse är fokus i arbetet med att **utveckla stöd till föreningar**. Under året har förvaltningen tagit emot flera ansökningar från föreningar där man söker pengar för medlemsavgiften. Det verkar därmed finnas en grupp människor som inte har råd att delta i föreningslivet. Regelverket för det selektiva föreningsbidraget medger inte medel för det ändamålet. En djupare analys bör göras och förslag tas fram för att det selektiva föreningsbidraget på ett bättre sätt än idag ska bli ett verktyg för att utjämna livsvillkoren och därmed öka chanserna till ett gott liv.

6 Slutsatser - utveckling för en tryggare, livfullare och attraktivare stadsdel

Projektet för ett socialt hållbart Norra Hisingen – med Backa i Fokus har arbetet under tre år med att pröva och utveckla arbetet inom olika verksamheter samt ta initiativ till nya insatser. Projektet har också arbetat med erfarenhetsutbyte, forskningskontakter och uppföljning genom reflekterande arbetssätt. Arbetet kommer från 2015 omformas från projekt till en process som ska genomsyra hela förvaltningen. Det fortsatta arbetet för socialt hållbar utveckling ska ta vara på de erfarenheter som gjorts under den treåriga projektiden. Här följer projektledarens slutsatser och några av de utgångspunkter som bör finnas med i det fortsatta arbetet:

- Det arbetssätt som använts i projektet har under de tre åren har utgjorts av en variation av demokratiska och dialoginriktade mötesformer i såväl projektgruppens möten som i de större seminarierna. Syftet var att skapa ett lärande arbetssätt, vilket har bidragit till att ta vara på kunskap och erfarenheter som finns i organisationen. Såväl erfarenhetsbaserad kunskap genom många års arbete som mer teoretiskt förankrad kunskap. Detta arbetssätt ledde till exempel tidigt fram till de utgångspunkter i projektet som är att inte enbart arbeta med symptomen på social oro och otrygghet utan att framförallt fokusera på de bakomliggande orsakerna. Att fortsätta utveckla arbetsformer för en lärande organisation bör vara en utgångspunkt i det fortsatta arbetet för en socialt hållbar utveckling i Norra Hisingen.
- De forskningsperspektiv som valts i projektet har starkt bidragit till att fördjupa kunskapen om hur arbetet på den lokala nivån kan inriktas för att bidra till socialt hållbar utveckling. Forskningsperspektiven som valts i detta arbete är positiv säkerhet som en förutsättning för social hållbarhet, att ha ett normkritiskt perspektiv för att förstå de maktstrukturer som bidrar till ojämlikhet samt att den mellanmänniska tilliten är navet i ett demokratiskt samhälle och därför behöver stärkas. Dessa redovisas mer utförligt i kapitel 4. Projektets strategier och forskningsperspektiv samlas i en vägledande helhet. Att använda och vidareutveckla den vägledande helheten som gemensam kunskapsgrund och utgångspunkt för förändrad inriktning i förvaltningens arbete i stadsdelen bör vara en annan utgångspunkt i det fortsatta arbetet för en socialt hållbar utveckling. Så att det vi gör, görs på ett annat sätt än det vi brukar.
- Skapa arbetsformer så att den lokala kunskapen om socialt hållbar utveckling som utvecklats i projektet också tas tillvara i det stadengemensamma arbetet, hela staden socialt hållbar, och knyt de stadengemensamma uppdragen till det lokala arbetet.
- Koppla lärande utvärdering genom följeforskning till det fortsatta arbetet. Det kan ge processledare och den grupp som kommer utgöra basen i det fortsatta arbetet möjligheter till fördjupning och stöd i att fortsätta utveckla arbetet för en socialt hållbar utveckling i Norra Hisingen.

Bilaga

I Backa i Fokus årsrapport 2014 samt Backa i Fokus - levnadsvillkor i stadsdelen bilaga 2 till halvårsuppföljning 2014, görs hänvisningar till nedanstående rapporter.

Abrahamsson, Hans Göteborgs Universitet och Malmö Högskola (2012) - Städer som nav för en globalt hållbar samhällsutveckling eller slagfält för sociala konflikter, ett diskussionsunderlag framtaget för Kommission för ett socialt hållbart Malmö

Abrahamsson, Hans Göteborgs Universitet (2013) - Makt och dialog i rättvisa och socialt hållbara svenska städer, ett kunskapsunderlag framtaget inom projekt KAIROS för Sveriges Kommuner och Landsting, Mistra Urban Futures

Backa i Fokus – levnadsvillkor i stadsdelen – bilaga 2 till halvårsuppföljning 2014. För ett socialt hållbart Norra Hisingen – Med Backa i Fokus. Göteborgs Stad Norra Hisingen

Johansson, Anna (2014) - Det civila samhället i en lokal kontext – en intervjustudie kring det civila samhället och positiv säkerhet i ett bostadsområde genomförd som praktikuppgift inom projekt KAIROS och arbetet för Socialt hållbar utveckling – med Backa i Fokus.

Johnsson, Christer (2014) - Arbetsrapport om skola och skolvalet, samt social förankring i Backa, en intervjustudie genomförd som en praktikuppgift inom arbetet för Socialt hållbar utveckling – med Backa i Fokus

Jordan Thomas och Andersson, Pia Göteborgs Universitet (2010) - Att hantera de svårösta samhällsfrågor, en tankeskrift från Tryggare och Mänskligare Göteborg

Nordenfors, Monica Göteborgs Universitet (2010) - Delaktighet – på barns villkor? Tryggare och Mänskligare Göteborg

Sandstig, Gabriella Göteborgs Universitet (2013) - Backabornas samhällsanda 1994-2011, en rapport från SOM-institutet på uppdrag av stadsdelsförvaltningen Norra Hisingen inom arbetet för Socialt hållbar utveckling – med Backa i Fokus, SOM-rapport nr 2013:2

Skolverket (2012) – Likvärdig utbildning i svensk grundskola? En kvantitativ analys av likvärdighet över tid.

Stigendal, Mikael Malmö Högskola (2011) – Malmö - de två kunskapsstäderna del 1, ett diskussionsunderlag inom Malmökommissionen